

Preekschets HCF voor de “Zondag van de Gezondheidszorg” 16 oktober 2016

Thema: “Liefde, gave of opgave?”
Schriftgedeelte: Mattheüs 25:31-46
Kerntekst: “Ik was ziek en jullie bezochten mij” (vers 36)

Overwegingen bij de tekstkeuze

1. Mattheüs geeft ons vijf toespraken door, zoals Mozes ons vijf boeken heeft overgeleverd. De redevoeringen van Jezus gaan alle vijf over het koninkrijk van God. Dit is het laatste gedeelte van de vijfde toespraak. Dit zijn dus Jezus’ laatste woorden. Dat geeft aan deze woorden een bijzondere klank. Iemands laatste woorden worden vaak op een goudschaaltje gewogen. We horen wat onze Heiland op zijn hart heeft. Het is zijn testament.
2. Jezus Christus spreekt in Mattheüs 25:31-46 over het oordeel. Er vallen ingrijpende beslissingen met eeuwige gevolgen. Ikzelf vind het veelzeggend, dat de uiteindelijke beslissingen niet vallen op het terrein van bijvoorbeeld de bijzondere geestesgaven, maar op het terrein van de gewone, alledaagse zaken. Van het omzien naar anderen. Van medemenselijkheid en daadwerkelijke liefde. Het concrete is het wezenlijke. Dat is iets om vast te houden.
3. Ik beschouw deze woorden van Jezus als een van de ernstigste uitspraken van de gehele Heilige Schrift. Het kan voelen als een last. Christenen die in de (mantel)zorg bezig zijn, kunnen het er al zo moeilijk mee hebben. Je kunt er zo maar de kant mee op van het moralisme. Dat is beslist een gevaar. De zweep erover: je móet omzien naar je naaste. Terwijl dit Evangeliewoord is, dus een blijde boodschap. Het geheim ervan is: de Heilige Geest! De sleutel is de dagelijkse omgang met de Here Jezus in Woord en gebed. Als zijn liefde beslag heeft gekregen op je leven, als je geproefd hebt hoeveel liefde God heeft voor jou, dan kun je niet anders dan meeleven met wie het moeilijk heeft.
4. De naam ‘Israël’ werd door God aan Jakob gegeven in Genesis 32:29. Daarbij wordt gezegd dat hij heeft geworsteld ‘met God én met mensen’. Worstelen met God is altijd tegelijk worstelen met mensen. God liefhebben en je naaste is één (Mattheüs 22:39). Als je wilt laten zien dat jij de HEER liefhebt, laat dat dan maar zien in je omgang met anderen. Juist in Israël gaat het om het *doen* van wat God zegt.

5. Deze tekst sluit aan bij een diep menselijk verlangen om gezien te worden. Wat is het een weldaad als mensen tijd voor je nemen. Aandacht hebben voor je basale noden en behoeften. Ieder mens hunkert ernaar om gezien te worden. En als mens behandeld te worden. Juist in het ziekenhuis hoor ik mensen vaak zeggen hoe goed het voelt als je niet gezien wordt als ‘die vrouw met die gebroken heup’, maar als totale mens. God kent dat verlangen. Hij komt ons daarin meer dan tegemoet.

Aandachtspunten

1. Aan de woorden ‘Ik was ziek en jullie bezochten mij’ gaat de werkelijkheid vooraf, dat God óns heeft opgezocht. Wij mensen waren ziek door de zonde, maar God heeft ons niet aan ons lot overgelaten. ‘Gezonde mensen hebben geen dokter nodig’, zegt Jezus, ‘maar zieken wel’. Dit is een reactie op de vraag waarom Hij met tollenaars en zondaars at. Met nadruk zegt Hij er achteraan, dat Hij voor hen *gekomen* is. (Mattheüs 9:12-13). Om een zieke te bezoeken moet je een stap zetten. Soms moet je zelfs een drempel over. Bedenk dan, dat God dat eerst voor óns gedaan heeft. De Zoon van God heeft afstand gedaan van zijn plaats en voorrechten in de hemel. Het Woord is vlees (mens) geworden en heeft bij ons gewoond (Johannes 1:14). We noemen dat de ‘incarnatie’. Daarmee gaat gepaard de ‘identificatie’: Hij is aan ons gelijk geworden (2 Korintiërs 5:21; Hebreëën 4:15). Dat God de stap zette naar ons mensen toe, is wel een hele grote stap. De Bijbel zegt zelfs dat wij toen vijanden waren van God (Romeinen 5:10). Wie doet dat nou: op ziekenbezoek gaan bij een vijand? Als je ooit voor zo’n onmogelijke opdracht staat, bedenk dan wat God voor jou gedaan heeft.
2. In dat grote verhaal van God heeft het kruis een centrale plaats. Jezus is gekomen om te sterven voor onze zonden aan het kruis. De dood overkwam Hem niet. Nee, Hij ging recht op zijn doel af en legde zelf zijn leven af (Johannes 10:18). Hij heeft zich als een graankorrel laten vermalen (Johannes 12:24) en zo heeft zijn dood vrucht gedragen. Jezus gaf álles. Als wij dit steeds weer tot ons door laten dringen, bewaart ons dit voor moralisme. Wie werkt in de zorg, of als mantelzorger 24 uur per dag in beslag genomen wordt door de zorg om een geliefde, kan zich vermalen voelen. Waar haal je dan de moed en de kracht vandaan om er toch weer te zijn voor de ander? Is het te hoog gegrepen om dan te verwijzen naar het kruis? Soms kan het nodig zijn om afstand te nemen, om er zelf niet aan onderdoor te gaan. ‘Is er iemand met wie ik de zorg kan delen? Wie luistert er naar mijn verhaal?’ In elk geval kan het helpen om de liefde van God in Jezus Christus te ontvangen als een gave van genade. Een gratis gift van God, die met zijn armen wijd open staat om ons te verzorgen. Vaak denken we dat we daarvoor iets moeten doen. Maar de Bijbel benadrukt met kracht, dat we zijn liefde zo maar mogen aannemen. Gratis is bij God ook écht gratis (Galaten 1:6-8). En ook het betrachten van naastenliefde is een geschenk van de Heilige Geest, waar je niks voor hoeft te doen (Galaten 3:1-5). Is dat al werkelijk bij je binnengekomen? Heb jij je handen en je hart opengedaan, om het heerlijke geschenk van zijn liefde te ontvangen? Neem er eens goed de tijd voor om de diepte en rijkdom daarvan te overdenken en je eigen te maken. Dan wordt het bezoeken van zieken hopelijk minder beleefd als een ‘opgave’, en meer als een ‘gave’. Wij mogen als begenadigde mensen aan het ziekbéd van een ander verschijnen.

3. In het grote plan van God heeft en houdt Israël een bijzondere plaats. Het treft dat de Heer Jezus hier in Mattheüs 25:32 spreekt van ‘de volken’, die voor Hem worden geleid. Het is goed om voor ogen te houden, dat het perspectief van God al sinds Abraham (ja sinds mensenheugenis) is geweest om heel de wereld te verlossen. Hier zien we opnieuw dat Gods bemoeienis niet beperkt blijft tot Israël, maar zich uitstrekt tot elk volk, van Sumatra tot Cuba, van Mali tot Kirgizië. Tegelijk heeft de schifting tussen schapen en bokken een heel persoonlijk karakter, wat aan deze indringende gelijkenis van Jezus zo’n ernstige lading geeft. Ieder mens wordt immers beoordeeld op grond van zijn persoonlijke keuze, en draagt daarmee een grote verantwoordelijkheid.

4. Door in Mattheüs 25:31 de titel ‘Mensenzoon’ te noemen, verwijst Jezus naar een visioen in Daniël 7 (vanaf vers 13). Daniël, wiens naam betekent ‘God is mijn rechter’, ziet daar ‘iemand die eruitzag als een mens’ (Letterlijk: Bar Enasj = Mensenzoon). Deze Mensenzoon kwam op de wolken van de hemel en naderde een oude wijze man op een troon. Aan de Mensenzoon werden macht, eer en het koningschap gegeven. Zijn heerschappij zou nooit ten einde komen. De gedachte aan een oordeel doet mensen mogelijk de rillingen over de rug lopen; aan de andere kant is de gedachte aan een rechtvaardig oordeel juist buitengewoon troostvol. Dat laatste is een perspectief dat in de profeten van het Oude Testament eigenlijk altijd overheerst. Zeker in een tijd waarin onrecht hoogtij viert, is het een hoopvolle gedachte, dat God vroeg of laat een einde maakt aan corruptie, zwendel en mensenhandel. De bedrivers van ongerechtigheid zijn gewaarschuwd: nog een korte tijd en God zal alle rekeningen vereffenen. In het Nieuwe Testament krijgt die rechtvaardigheid van God nog een diepere dimensie, doordat we verkondigd krijgen, dat God het oordeel over ieder volk, (en zelfs over elk mens...) in de handen heeft gelegd van... *de Mensenzoon!* Niet een machtswellusteling, niet een ellebogenwerker, maar Hij die zich gaf tot in de dood, bepaalt wie Gods Koninkrijk binnengaat. Zie de Mens: Hij die zich liet geselen, de ‘Man van smarten’ waakt er zelf voor dat Gods tegenstander geen voet tussen de deur krijgt. Je moet er toch niet aan denken, dat straks, op de nieuwe aarde, er opnieuw zoiets is als criminaliteit of zelfs maar de gedachte aan zelfverrijking. Jezus Christus, de Koning-Knecht, Hij heeft zijn leven afgelegd. Als het oordeel bij iemand veilig is, dan wel bij Hem.

5. Wanneer Jezus zijn leerlingen er op uit stuurt, geeft Hij hun de opdracht mee om zieken de handen op te leggen en te *genezen* (Mattheüs 10:8, Marcus 16:18). Dit wordt in het boek Handelingen daadwerkelijk in de praktijk gebracht, al in hoofdstuk 3:7. Ik vind het zo mooi laagdrempelig, dat de Here Jezus in Mattheüs 25, bij het oordeel, u en jou en mij daar niet op afrekent. Het is theologisch natuurlijk niet helemaal hard te maken, en je kunt teksten als 1 Korintiërs 12:9-10 niet aan de kant schuiven, maar wat zegt het jou, dat onze Heiland in Mattheüs 25 volstaat met de opdracht om de zieken te *bezoeken*? Bezoeken, dat kan immers iedereen? Ik vind het een bevrijdende gedachte: iedereen kan erbij!
Hoeveel mensen hebben zich niet suf gebeden om genezing? Tallozen zijn gefrustreerd geworden of zijn hun geloof kwijtgeraakt, doordat genezing uitbleef. Maar wat Jezus hier van ons vraagt, is de gewone medemenselijkheid. Het is niet meer dan normaal, niet meer dan fatsoenlijk, niet meer dan je burgerplicht, dat je een hongerige brood, een dorstige water, een vreemde onderdak geeft; dat je een naakte kleedt, en een zieke of gevangene van zijn eenzaamheid verlost door hem of haar op te zoeken. Van een beetje medeleven heeft nog nooit iemand aids gekregen. (En trouwens: zelfs al zou je het wel krijgen...)

Nee, de kerk mag zich niet afmaken van de opdracht om te genezen. Maar de Bijbel heeft wel oog voor de realiteit van het leven, én voor de realiteit van de dood. Zeker, er is vaak verband tussen zonde en ziekte, maar blijkbaar worden niet alle ziekten genezen. Uiteindelijk sterven wij allemaal. Maar laat toch niemand in eenzaamheid moeten lijden. Dit is een hart onder de riem voor allen die zich inzetten voor eenzamen. Dit is een troost voor mensen die zieken zien sterven. Je zult maar op de afdeling oncologie werken. Of in een hospice. Jezus heeft de dood overwonnen. Goddank mogen we uitzien naar zijn rijk. En ondertussen laten we elkaar niet alleen.

6. Het mooie van de reactie van de rechtvaardigen (vers 37-39) is: ‘Heer, wannéér hebben wij U ziek gezien en hebben wij U opgezocht?’ Als jij door de Heilige Geest Jezus’ liefde in je hart ontvangen hebt, dan sta je er totaal niet bij stil dat in bed 4 op kamer 317 *Jezus zelf* onder de deken ligt, via zijn pols verbonden aan het infuus. Nee, je helpt gewoon, omdat je meevoelt met de pijn van de ander. Omdat je weet dat het jou ook had kunnen overkomen. Omdat je te maken hebt met een mens, die net als jij er behoefte aan heeft om als mens behandeld te worden. Argeloos, belangeloos, zonder vooropgezet plan. ‘Laat je linkerhand niet weten wat je rechterhand doet’, aldus Jezus in zijn eerste toespraak over het Koninkrijk (Mattheüs 6:3).

Praktische aanwijzingen

1. Heb oog en aandacht voor de gehele mens. Voel de nood van de ander. Probeer je in te leven hoe het voor de ander moet zijn om aan bed gekluisterd te zijn. Weggerukt uit de liefdevolle omgeving van het gezin. Plotseling door een ongeval, hart- of herseninfarct buiten het arbeidsproces geraakt en uitgerangeerd. Ziekte heeft een lichamelijke, maar ook een sociale, een emotionele, een psychische en een geestelijke kant. Met allerlei praktische en persoonlijke aspecten. Vraag er gerust naar, hoe de ander dat beleeft. Laat hem of haar het maar vertellen. Luister vervolgens met aandacht. Je zult heel veel ontdekken over wie de ander is. Je zult versteld staan over het diepe contact dat je hierin ervaart, of de ander nu gelovig is of niet.
2. ‘Wat moet ik zeggen?’ is een veelgehoorde vraag. Als dat een vraag is die jou bezighoudt, zeg dat dan maar gewoon tegen degene die je bezoekt. ‘Ik weet niet wat ik moet zeggen’. Dat kan het ijs breken. Durf je eigen kwetsbaarheid en machteloosheid onder ogen te zien, en eventueel te verwoorden. Present zijn is het belangrijkste. In de bekende Psalm 23 wordt van de herder gezegd dat zijn nabijheid het verschil maakt: ‘Al gaat mijn weg door een donker dal, ik vrees geen gevaar, want u bent bij mij’ (Psalm 23:4). Jij *ver-tegen-woor-digt* Hem. Neem dat woord vooral heel letterlijk. Misschien kun jij iets weergeven van wat je zelf hebt ervaren in tijden van nood of spanning aan de nabijheid van de Almachtige.
3. De verborgen omgang met onze barmhartige Vader maakt mensen barmhartig (Mattheüs 5:44-48). In het bevestigingsformulier voor diakenen wordt verwezen naar Psalm 72:12: ‘Hij zal bevrijden wie arm is en om hulp roept, wie zwak is en geen helper heeft’. De apostel Paulus zegt dat de Heilige Schrift bedoeld is om ‘op te voeden tot een deugdzaam leven, zodat een dienaar van God voor zijn taak berekend is en voor elk goed doel volledig is toegerust’ (2 Timotheüs 3:16-17). Vanuit de dagelijkse omgang met God in Woord en gebed ontvangen wij een open oog en een open hart voor mensen. Je komt vaak ongelovige mensen tegen die dat ook hebben. Maak daar geen probleem van, maar dank God dat Hij dit besef breed aan mensen

gegeven heeft. Blijf zelf trouw aan jouw eigen principe, dat je als christen wilt leven, met alle consequenties die dat heeft.

4. Het verschil tussen geloof en ongeloof komt duidelijker aan het licht naarmate wij op eigen kracht niet verder kunnen. Wanneer je tekortschiet in geduld en liefde, dan mag je altijd een beroep doen op Gods geduld en liefde. Zoals die mens met de lege broodtrommel, in een gelijkenis van Jezus. Midden in de nacht kreeg hij onverwachts visite: een vriend, die hij lang niet gezien had, met zijn familie. Maar hij had niets in huis om ze voor te zetten. Wat een geluk dat hij zelf een vriend had, die hem eens gezegd had, dat hij hem zelfs midden in de nacht mocht wakker maken voor brood. Dat deed hij dan ook (Lucas 11:5-8). Wat een geluk dat wij een Vader hebben, die ons altijd de Heilige Geest wil geven (vers 13) als wij in gebed tot Hem gaan. Er zullen altijd momenten zijn dat we tekort schieten in liefde en geduld. Onze kinderen vliegen elkaar in de haren. Er zijn spanningen in onze relatie. We hebben te weinig slaap gehad. Of iemand drukt steeds weer op dezelfde, gevoelige plek. Je energieniveau zakt tot onder het nulpunt. Juist op dat moment belt je hulpbehoevende moeder waar je blijft. Of het piepje gaat op kamer 707. En daar ga je weer. Hoe kostbaar is het dan, dat we bij de Vader steeds een voedingsbron hebben voor onze liefde voor anderen. Het is zijn onverdiende liefde voor ons. Ken jij die verborgen omgang met God als een soort infuuslangetje waardoor jouw liefde voor anderen structureel wordt aangevuld?
5. Soms heb je gewoon geen tijd om iemand op te zoeken. Het kan de afstand zijn of je drukke agenda. De lijst met mensen die een beroep op je doen, kan gewoon te lang zijn. Dan kan een kaartje of een telefoontje al zó veel doen. Nee, het kan niet het fysieke contact vervangen. Een e-mail of alleen maar een duim omhoog op facebook, daar moet je wel voorzichtig mee zijn. Maar toch, leg de lat voor jezelf niet te hoog. Je bent Jezus niet. Je bent maar een mens. En jij hebt ook aandacht nodig. Jezus heeft ons niet voor niets aan elkáár gegeven. Word jij zelf wel gezien? Overdenk voor jezelf wat het met jou doet als je daaraan denkt. Liefde, is dat voor jou vooral een gave of een opgave? Ik hoop vooral het eerste.

Vragen

1. Wat spreekt jou aan in deze tekst en waarom? Overdenk dat eerst voor jezelf en bespreek dat daarna met iemand anders.
2. Wat voor gevoel maakt de gedachte aan het 'oordeel' bij jou los? Op welke wijze kun je dat gevoel linken aan jouw persoonlijke levensverhaal? Hoe kun jij (wellicht met behulp van bovenstaande toelichting) Gods opkomen voor rechtvaardigheid positiever leren zien?
3. Wat gaat er door je heen als je de menselijke ellende die je tegenkomt in een ziekenhuis of een verpleeghuis tot je door laat dringen? Met wie deel jij dat?
4. Hoe geef jij invulling aan je christen zijn bij het ziekbed van een ander, in je dagelijks werk, of als mantelzorger? Tegen welke dingen loop je daarbij in de praktijk aan?
5. Wat zegt het je dat Jezus hongerig en dorstig, vreemdeling en naakt, 'ziek' (Jesaja 53:4) en gevangen is geworden voor jou?

Liedsuggesties

Psalm 72:4

Psalm 145:3

Opwekking 268

Liedboek (2013) 416

Ev. Liedbundel 399

Hij zal de redder zijn der armen

Genadig en barmhartig is de HEER

Hij kwam bij ons heel gewoon

Ga met God en Hij zal met je zijn

Ik was hongerig en jij gaf mij te eten